

Vilohemmet jubilerade med stor publik och fyra föredrag

BORGHOLM

Drottning Victorias hotell och vilohem firar 100 år i sommar med ett antal offentliga evenemang. Ett av de mer uppmärksammade ägde rum nu i torsdags, då parken utanför hemmet fylldes av litteraturintresserade öläningar, sommarsådana uppblandade med den genuina versionen. Fyra lärda föredrag samt kaffe och kaka var lockbetet.

Det var en strålande högsommardag när hundratalet litteraturintresserade på slottsfogdens och ledamotens i vilohemets styrelse Leo. Eriksson initiativ anlände till den vackra parken i infarten till Borgholm. Arrangörer var förutom vilohemmet också Ölands tre litterära sällskap, nämligen Sällskapet Erik Johan Stagnelii Vänner, Anna Rydstedt-sällskapet och Margit Friberg-sällskapet.

Sällskapen utnyttjade tillfället att visa upp sig genom var sitt bokbord, där en tämligen livlig kommers respektive informationsförmedling såg ut att äga rum.

Så till föredragen. Det var idel kända föreläsare som inbjudits. Om skalden Stagnelius talade akademieleamoten med mera Horace Engdahl, för Erik Axel Karlfeldt – som fick vara med i kraft av sina fem mycket uppskattade dikter med Ölandsmotiv –, talade Stina Otterberg Engdahl, för Anna Rydstedt talade professor Paula Henrikson, och slutligen Johan Theorin för Margit Friberg.

Erik Johan Stagnelius kom att bli det nav som de tre första föredragen rörde sig kring. Därför var det passande att det första föredraget handlade just om honom. Horace Engdahls Stagneliuskunnande är djupt som en artesisk brunn och hans vetenskapliga bidrag till en fördjupad kunskap om den svenska romantiken och i synnerhet Stagnelius' plats i den har varit banbrytande.

Hans föredrag kom att få ett speciellt fokus på altartavlan i Gärdslösa kyrka, enligt Engdahl "kanske målaren Anders Wadstens bäs-

ta verk" (för övrigt med en replik i Alböke kyrka). Scenen på tavlan är Jesu bön i Getsemane med de sovande lärjungarna i bakgrunden.

Jesu är där ensam med sin ångest, ensam med smärtan att han måste representera människan, lida, utlämnas, dö. Scenen har ingivit Engdahl en bestämd "Stagneliusstämning". I sitt föredrag drog han paralleller, att associationer man får av scenen på tavlan återspeglar mycket av Stagnelius' grundsyn och personliga problematik, nämligen att behöva känna sig som lidande företrädare för hela mänskligheten.

Engdahl kanske parafrastrade sin akademiekamrat Anders Olsson när han sammanfattade sin egen relation till Stagnelius' diktning som "att det är svårt att värja sig mot den speciella Stagneliussucken". Olsson har ju skrivit en hel liten bok om den sucken.

Det var ett inkännande och personligt föredrag, som vi, om vi har tur, kanske kan få läsa i tryck.

Stina Otterberg Engdahl betonade i sitt Karlfeldtsanförande att "Karlfeldts poesi hör till det öländska kulturarvet", kanske sagt i lätt övertalande syfte eftersom den Ölandsrelaterade poesin endast består av fem dikter, alla tillkomna som följd av Karlfeldts enda besök på Öland, vilket skedde år 1917.

Det rör sig dock om – ur öländsk och kanske även Karlfeldtsk synpunkt – centrala dikter, publicerade i samlingen "Flora och Bellona" år 1918. Karlfeldts betydelse som Ölandsdiktare är Otterberg Engdahl

Johan Theorin berättade om Margit Friberg, Horace Engdahl om Erik Johan Stagnelius, Paula Henriksson om Anna Rydstedt, Kristina Sjögren var konferencier och Stina Otterberg Engdahl berättade om Erik Axel Karlfeldt under den litterära eftermiddagen på Drottning Victorias hotell och vilohem. FOTO: KENTH JÖNSSON

för övrigt inte ensam om i den vetenskapliga världen. För snart tio år sedan publicerade professor Conny Svensson en rätt utförlig studie i Ölandsbladet under titeln "Karlfeldt och Öland". Den är läsvärd och lätt tillgänglig på nätet för alla och envar som missade veckans föreläsning på vilohemmet.

Otterberg Engdahl menade att detta enda Ölandsbesök för Karlfeldt hade sådan kraft och påverkan, "att han gjorde Öland till SIN plats i sin poesi". I dikten "Arken" exempelvis gör han Öland till och med till "hela civilisationens hem: Noaks nya ark"! Att Karlfeldt i sin smakprovsresa i Linnés fotspår på Öland även besökte Gärdslösa (och Stagnelius) behöver kanske inte nämnas särskilt.

Efter kaffepausen intog professor Paula Henrikson podiet med sitt fördrag om Anna Rydstedts diktning,

en diktning som föredragshållaren framställde i ett sådant förklarande ordalag – att åtskilliga av de närvarande åhörarna säkert gick hem för att ny- eller omläsa Rydstedts verk.

"**Har man läst** hennes dikter ser man inte det öländska landskapet på samma sätt," sade Henrikson. "Rydstedt ändrar vårt seende," fortsatte hon.

Rydstedts bundenhet till marken och jorden förenas till en enhet med hennes djupa frändskap med Erik Johan Stagnelius – dokumenterad bland annat i dikten "Källofinnaren". Sentensen "Gläds och sjung i bedrövelsens mörker" skulle kunna vara båda dessa skalders motto eller vara deras signum.

Raden av föredrag avslutades med att Johan Theorin anträdde podiet för att tala om Margit Fribergs författarskap. Det var ett

föredrag i sedvanlig Theorinsk stil, framfört med glädje och optimism och nästan alltid helt fritt från "bedrövelsens mörker". Han är en de fria associationernas mästare med osviklig förmåga att förr eller senare hitta tillbaka till den röda tråden, som i det aktuella fallet var två böcker av Margit Friberg, som han särskilt valt ut för att tala om.

Den första som han talade om var "Nu seglar Adonia", som han som pojke had eläst på rekommendation av en äldre släkting, en gammal skutskeppare, som hade sagt att som det beskrevs i boken, så var det faktiskt verkligen till sjöss.

Som pojke hade han läst boken i hopp om att det var en bok i stil med CS Foresters sjöromaner med Horatio Hornblower et cons. Som hjältar, och då blivit besviken. Som vuxen hade han fått en helt annan be-

hållning av boken. Nu var den att se som "ett testamente över öläningarnas bundenhet till sjön (och de hemmavarande kvinnornas tunga lott)". Att den sedan dessutom var tryckt i Uddevalla av fadern till företagsikonen Percy Barnevik var dessutom ett extra plus.

Den andra boken han rekommenderade till läsning var (originellt nog) "Speglingar", en samling lösa bitar ur Fribergs diktning och framförallt ur hennes forskningar på det öländska folkliksområdet, ett slags kommenterat uppslagsverk, mycket läsvärt i sig, men ingen roman.

Konferencier med den äran var Kristina Sjögren, som avslöjade att hon höll på att skriva en bok om öländska författare.

Anders Marell
Text

